
Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1

Miljöfrågor i förvaltningen av prästlönetillgångarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som rör miljöhänsyn i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Motion 2014:7 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens att inleda ett arbete för att ställa om till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att stiftens har strategier för användning av jordbruksmarken med ekologisk inriktning. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen, inom ramen för sitt tillsynsuppdrag, tillsammans med stiftens redan arbetar med frågan om ekologiskt jordbruk anser utskottet att motion 2014:7 bör avslås.

I motionerna 2014:12 och 2014:82 föreslås bl.a. att kyrkostyrelsen ska återkomma med förslag på ändring i kyrkoordningen med inriktning mot ökad hållbarhet i prästlönetillgångarnas förvaltning. Därutöver föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ta ett samlat grepp i frågan om biologisk mångfald och hållbarhet i förvaltningen av tillgångarna. Utskottet menar att det arbete som kyrkostyrelsen redan bedriver inom området tillsammans med stiftens leder till slutsatsen att någon särskild reglering i kyrkoordningen eller särskilt uppdrag till kyrkostyrelsen inte behövs. Motionerna 2014:12 och 2014:82 bör därför avslås i denna del.

Motion 2014:12 föreslår vidare att kyrkostyrelsen får i uppdrag att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling så att en ekologiskt hållbar utveckling kan uppnås i Svenska kyrkans skogar. Utskottet noterar att kyrkostyrelsen via sitt tillsynsuppdrag uppmärksammat att stiftens besitter en hög kompetens inom detta område som också tillämpas i förvaltningen av skogsfastigheterna. Mot denna bakgrund förordar utskottet avslag på motion 2014:12 även i denna del.

Motion 2014:82 föreslår slutligen att kyrkostyrelsen får i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter, ta fram centrala strategier för att hindra skador och förstörelse av kulturarv i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans skog och jord. Utskottet menar att detta förutsätter att den pågående processen om äganderätten till prästlönetillgångarna först måste få sin lösning. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2014:82 även i denna del.

Till betänkandet finns två reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:7.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:12 punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:12 punkt 2.

4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:12 punkt 3.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:82 punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:82 punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:82 punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2014:7 av Elsa Christersson och Carl-Henrik Henriz, Omställning till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens att inleda ett arbete för att ställa om till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk.

Motion 2014:12 av Terence Hongslo m.fl., Från teori till handling som förvaltare av skog och mark

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring av kyrkoordningens formulering om prästlönetillgångar 46 kap. 3 § till att lyda: Prästlönetillgångarna ska förvaltas på ett ekologiskt, etiskt och hållbart sätt så att prästlönetillgångarnas biologiska mångfald bevaras och den ekonomiska avkastningen även finns för kommande generationer.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling så att en ekologiskt hållbar utveckling kan uppnås i Svenska kyrkans skogar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta en plan för kontinuerlig fortbildning för personal på alla nivåer som arbetar med skogs-, jord- och markfrågor gällande en långsiktigt hållbar utveckling med bevarande av biologisk mångfald.

Motion 2014:82 av Aron Emilsson, Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan centralt kan ta ett samlat grepp för att säkra biologisk mångfald och hållbara skogs- och jordbruksmetoder i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog och mark.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med stiftens utreda om avkastningskrav i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog kan tillåtas minska något till förmån för långsiktigt kontinuitetsskogsbruk och reservatsbildningar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med berörda myndigheter ta fram centrala strategier för att hindra skador och förstörelse av kulturarv i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans skog och jord.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:7 och 2014:12 i Ln 2014:12y, *bilaga 1*.

Lagstiftning om prästlönetillgångar

Prästlönetillgångar är självägande, stiftelseliknande tillgångar som består av skog, jord och fonder. Av lagen (1998:1592) om införande av lagen om Svenska kyrkan (1998:1591) framgår att prästlönetillgångar (prästlönefastigheter och prästlönefonder) utgör särskilda rättssubjekt som ska förvaltas som självständiga förmögenheter. Tillgångarna har medeltida ursprung, från början med syfte att avlöna prästen i församlingen. Enligt lag om Svenska kyrkan (1998:1591) har tillgångarna som syfte att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Härvid får endast avkastningen användas till detta ändamål. I samma lagrum anges även att tillgångarna ska förvaltas av Svenska kyrkan.

Bestämmelser i kyrkoordningen om förvaltning, tillsyn och samråd

Kyrkomötet har genom 46 kap. 2 § i kyrkoordningen gett stiftens i uppdrag att förvalta prästlönetillgångarna. Varje stift upprättar en egen årsredovisning avseende förvaltningen.

Enligt 46 kap. 3 § i kyrkoordningen ska prästlönetillgångarna förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska också förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen. Vidare ska enligt 46 kap. 8 § naturens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälighetsomfattning vid förvaltningen av tillgångarna.

Kyrkostyrelsen har från och med 2010 enligt 46 kap. 5a § i kyrkoordningen tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångar. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen. Ett stift är enligt 5b § skyldigt att på begäran av kyrkostyrelsen tillhandahålla handlingar och annat material som rör förvaltningen, samt att ge kyrkostyrelsen de upplysningar som behövs för tillsynen. Om allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångar uppmärksammas, ska kyrkostyrelsen enligt 5c § avlämna skrivelse till kyrkomötet med förslag på åtgärder som föranleds av stiftets agerande.

Kyrkostyrelsen ska enligt 46 kap. 5d § i kyrkoordningen minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltning om förvaltningen av prästlönetillgångar.

Prästlönetillgångar -värden och fördelning

Merparten av skogs- och jordbruksmark som Svenska kyrkan förvaltar utgör prästlönefastigheter. Svenska kyrkan är genom prästlönetillgångarna en av Sveriges största förvaltare av jordbruksmark och den femte största skogsförvaltaren. Tabellen nedan visar hur prästlönefastigheterna fördelar sig mellan jord, skog och övriga fastigheter, både arealmässigt och värdemässigt.

Ekologiskt jordbruk*Några fakta om prästlönetillgångar vid utgången av år 2013**Tusentals hektar*

Areal produktiv skogsmark	399	(396)
Areal skogsimpediment	65	(67)
Areal jordbruksmark	50	(47)
Areal övrigt	<u>21</u>	<u>(23)</u>
Totalt	535	(533)

Miljarder kronor

Marknadsvärde skogsfastigheter	23,3	(23,3)
Marknadsvärde jordbruksfastigheter	7,1	(7,0)
Marknadsvärde prästlönefonder	<u>2,7</u>	<u>(2,5)</u>
Summa	33,1	(32,8)

Antal prästlönefastigheter **2 773 (2 641)**

Utöver ovanstående tillkommer värden avseende vindkraftsverksamhet och annat som inte ingår i någon av förvaltningsgrenarna skog, jord eller fond.

Som framgår ovan uppgår värdet på prästlönetillgångarnas jordbruksmark till cirka sju miljarder kronor (31 december 2013). Storleken på markinnehavet för jordbruksändamål varierar stort mellan stiften.

Ekologiskt jordbruk innebär bl.a. att jordbruksprodukterna framställs utan hjälp av konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Tabellen nedan ger en samlad bild av jordbruksarealerna bland stiften och statusen på stiftens arbete med ekologiskt jordbruk per utgången av 2013.

Stift	Jordbruksmark (hektar)	Ekologiskt jordbruk
Göteborg	2 192	Stiftet brukar ingen mark utan all mark är utarrenderad. Vi har ingen samlad bild.
Härnösand	734	Arrendet är uppsagt av arrendatorn.
Karlstad	397	Arrendejordbruken har under en längre tid minskat, idag återstår endast ett vilket brukas extensivt av ett dödsbo. Därför ingen prioritering att utveckla den verksamheten.
Linköping	6 500	
Luleå	219	
Lund	12 350	Ett fåtal arrendatorer bedriver ekologiskt jordbruk.
Skara	9 730	Nej
Stockholm	773	Ett av fem gårdsarrenden bedriver ekologisk mjölk- och köttproduktion.
Strängnäs	2 877	Inte aktuellt.
Uppsala	5 300	Ett 10-tal ekologiska jordbruk.
Visby	1 770	
Västerås	357	
Växjö	5 490	Ett gårdsarrende med KRAV-godkänd mjölkproduktion samt flertalet sidoarrenden som bedrivs ekologiskt (8% till 10% av åkermarken odlas enligt KRAV eller EU-ekologiskt). Växjö stift har stor andel naturliga betesmarker som aldrig gödslas med handelsgödsel eller sprutas.
Summa	48 689	

Det är som framgår ovan värt att notera, att stiftet inte brukar jorden själva utan arrenderar som regel ut marken till enskilda jordbrukare.

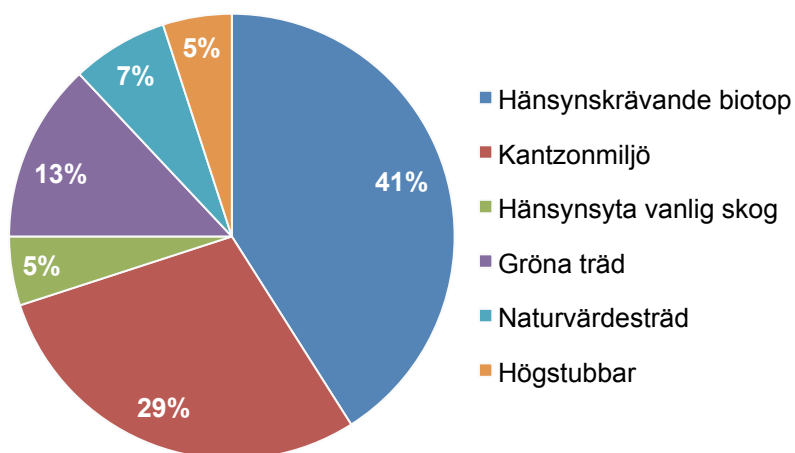
Den 17 oktober 2013 genomförde kyrkostyrelsen det årliga samrådet om förvaltningen av prästlönetillgångar med företrädare från stiftet. När det gäller ekologisk produktion redovisade Frans Johnson från Hushållningssällskapet att knappt tio procent av den svenska odlingsarealen idag är KRAV-märkt. Den ekologiska produktionen får miljöstöd, som till hälften är finansierat av staten och till hälften finansierat av EU. Det redovisades även att det idag produceras för lite ekologiska spannmålsprodukter, kött, frukt, grönsaker och bär. Däremot överskrider idag produktionen av ekologisk mjölk efterfrågan.

Hållbart skogsbruk

Svenska kyrkans skogscertifiering är en förening som bl.a. upprätthåller miljöcertifiering vid förvaltning av prästlönetillgångarna genom skogscertifieringssystemen FSC och PEFC. Tolv av stiftet (Göteborg undantaget) är medlemmar i föreningen och styrelsen består av förvaltningschefer bland prästlönetillgångar i respektive stift. Under 2013 genomförde föreningen egen miljörevision i skogarna i Härnösands, Visby och Linköpings stift. Utöver detta genomfördes extern revision (med representanter från FSC och PEFC) i Luleå, Västerås och Linköpings stift samt i själva föreningen. Resultatet från dessa revisioner var i huvudsak att skogsfastig-

heterna är välskötta, men att vissa administrativa rutiner behöver förbättras. Svenska kyrkans certifieringsförening använder sig av inventeringsmodellen KUSK (Kvalitetsuppföljning i slutavverkning i Svenska kyrkans skogar) i samband med uppföljning av miljöhänsyn vid skogsavverkning. Under 2013 inventerades 34 avverkningsområden (trakter) motsvarande en areal om 369 hektar skogsmark. Prioriterade miljömål i detta avseende omfattar bl.a. hantering av hänsynskrävande biotoper och körskor. 2013 års inventering enligt KUSK resulterade i bedömningen att dessa miljömål uppnåtts. Diagrammet nedan visar hur sparad naturvårdsvolym, uttryckt i kubikmeter, fördelar sig mellan olika naturvårdsintressen enligt den senaste KUSK-inventeringen.

Fördelning av sparad naturvårdsvolym

Källa: Svenska kyrkans certifieringsförening

Under 2013 har Svenska kyrkans certifieringsförening genomfört 108 utbildningsdagar i KUSK för Svenska kyrkans skogspersonal i Lunds, Karlstads, Linköpings och Västerås stift. Mer information om förvaltningen av skogsfastigheterna finns på webbplatsen Svenska kyrkans skogar, <http://www.svenskakyrkan.se/stiftensskogar>.

Vid sidan av den produktiva skogsmarken bland prästlönetillgångarna förekommer även en del reservat. Ett *naturreservat* är mark avsatt av staten (Naturvårdsverket och länsstyrelser) till naturvårdsändamål, där markägaren vanligen får ekonomisk ersättning för detta. Finansieringen av naturreservaten varierar från fall till fall. Ibland får stiftet marknadsmässig ersättning, ibland står stiftet kvar som ägare med begränsad markanvändning eller får en lägre ersättning. Ett *kyrkoreservat* är mark som kyrkan frivilligt avsatt till naturvårdsändamål. Tabellen nedan redovisar omfattningen och förekomsten av reservat bland prästlönetillgångarna i respektive stift, satt i relation till den totala produktiva skogsareal som förvaltas.

Stift	Förvaltat produktiv skogsareal hektar	Varav naturreservat hektar	Varav kyrkoreservat hektar	Reservat areal %	Antal naturreservat	Antal kyrkoreservat
Göteborg	25 050	Uppg. saknas	96		8	4
Härnösand	69 782	162	944	1,6	1	6
Karlstad	43 469	720	78	1,8	4	6
Linköping	28 784	1000	200	4,2	3	5
Luleå	39 481	130	136	0,7	2	5
Lund	9 219	58	38	1,0	4	4
Skara	25 308	1 438	174	6,3	18	24
Stockholm	3 050	86	46	4,3	2	4
Strängnäs	13 899	123	63	1,3	5	6
Uppsala	41 770	159	291	1,1	16	12
Visby	7 610	80	355	5,7	5	19
Västerås	44 030	255	213	1,1	11	17
Växjö	47 999	877	141	2,1	15	7
Summa 2013	399 451	5 088	2 775	2,1	94	119
<i>Summa 2012</i>	<i>396 036</i>	<i>4 909</i>	<i>2 183</i>	<i>1,9</i>	<i>94</i>	<i>115</i>

Den totala redovisade arealen reservat har ökat jämfört med 2012 vad gäller kyrkoreservat. Det är framför allt prästlönetillgångar i Härnösands stift som utökat avsättningarna till kyrkoreservat med närmare 600 hektar under 2013.

Prästlönetillgångarna gör också andra *frivilliga avsättningar* för naturvårdsändamål, som jämfört med reservaten oftast rör sig om lite mindre områden. Dessa avsättningar motsvarar närmare nio procent av den produktiva skogsmarken. Golvet för dessa avsättningar är enligt FSC och PEFC fem procent, men eftersom prästlönetillgångarna inte avverkar skog med hög biologisk mångfald har tillgångarna en större areal skyddad.

I tidigare nämnda samråd om förvaltningen av prästlönetillgångar, som kyrkostyrelsen i oktober 2013 genomförde tillsammans med företrädare från stiftet, behandlades även miljöfrågor i samband med skogsbruk. Dagen innehöll information om projektet Dialog om miljöhänsyn, som i oktober 2013 var i slutfasen. Projektet var en förlängning av regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen att ta fram en kunskapsplattform för hållbart skogsbruk. Samrådsdagen inkluderade även redovisning av Miljömålsberedningens arbete. Beredningen ska lämna förslag till regeringen om hur Sveriges miljö kvalitetsmål och generationsmål ska kunna uppnås. Då lämnades även en redogörelse för beredningens strategi för en långsiktig hållbar markanvändning. Ett delbetänkande överlämnades till regeringen i juni 2013, med fokus på skydd och skötsel av landområden och ökad miljöhänsyn i skogen.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2012 års kyrkomöte behandlades motion 2012:9. Motionären föreslog att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling så att ekologisk hållbar utveckling kan uppnås i Svenska kyrkans skogar. Vidare att upprätta en plan för bevarandet av den biologiska mångfalden i Svenska kyrkans skog och mark och en plan för kontinuerlig fortbildning för personal på alla nivåer som arbetar med skog-, jord- och markfrågor gällande långsiktigt hållbar utveckling.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2012:4. Utskottet förordade avslag på motionen med följande motivering:

Utskottet har stor tilltro till den kompetens som finns inom stiften i detta avseende och förordar därför att frågor om avsättning av mark till olika ändamål även fortsättningsvis ska hanteras av respektive stift... Mot bakgrund av att det redan idag bedrivs ett omfattande arbete inom de områden som motionären belyser, samt att utskottet anser att frågan om markavsättning ska hanteras av stiften, föreslår utskottet avslag på motionen.

Detta blev även kyrkomötets beslut.

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:32. Motionären föreslog i motionens punkt 1 att kyrkomötet skulle besluta uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan skapar några skogsreservat, där olika svenska skogstyper kan räddas. Vidare behandlades motion 2013:78. I den motionen föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta uppdra till kyrkostyrelsen att stödja stiften i deras förvaltning av skapelsen på ett hållbart och resursbevarande sätt genom att öka kunskapen om ekologiskt jordbruk, genom ökad kursverksamhet.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionerna i betänkande EE 2013:4. Utskottet förordade avslag på motion 2013:32 med hänvisning till kyrkomötets behandling av motion 2012:9 från föregående år. Utskottet förordade även avslag på motion 2013:78 med följande motivering:

Stiften arrenderar regelmässigt ut jordbruksmarken. Arrendeavtalen gäller i normalfallet under ett stort antal år. Genom att marken brukas av en arrendator är stiftens möjlighet att påverka inriktningen på arrendatorns verksamhet mycket begränsade ... Utskottet noterar även att ett av deluppdragen inom ramen för den statliga Miljömålsberedningen är att besvara frågan hur en hållbar användning av jordbruksmark kan åstadkommas. Denna frågeställning är central för varje jordbruksförvaltare. Utskottet förutsätter att såväl stiften som kyrkostyrelsen bevakar Miljömålsberedningens arbete och slutsatser. Kyrkostyrelsen har enligt kyrkoordningen i uppgift att stödja stiften i frågor som rör förvaltningen av prästlönetillgångarna. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen redan uppmärksammat frågan om ekologiskt jordbruk anser utskottet att motionen (2013:78) bör avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2014:7

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:7.

Många stift förvaltar betydande arealer av jordbruksmark inom ramen för prästlönetillgångarna. Frågan om användningen av jordbruksmarken ur ett ekologiskt perspektiv är en viktig förvaltarfråga för stiften och en fråga som utskottet erfår att stiften tar på stort allvar. Stiftens arrenderar regelmässigt ut jordbruksmark och arrendeavtalen löper i normalfallet under en längre tid. Genom att marken brukas av en arrendator är stiftens möjlighet att påverka inriktningen på arrendatorns verksamhet mycket begränsade. En förändrad inriktning av markanvändningen kan därför i normalfallet ske först vid byte av arrendator. Frågan om ekologiskt jordbruk är även sammankopplad med den specifika fastighetens förutsättningar. Även ekonomiska aspekter kan vara avgörande vid valet av inriktning. Utskottet delar

motionärens uppfattning att det är viktigt att stiften har strategier för användning av jordbruksmarken med ekologisk inriktning. Att frågan lyftes under år 2013 av kyrkostyrelsen i samband med det årliga samrådet med stiften om förvaltningen av prästlönetillgångarna, där kunskapsfördjupning inom området genomfördes, välkomnas av utskottet.

Kyrkostyrelsen har enligt kyrkoordningen till uppgift att stödja stiften i frågor som rör förvaltningen av prästlönetillgångarna. Mot bakgrund av att kyrkostyrelsen tillsammans med stiften redan arbetar med frågan om ekologiskt jordbruk anser utskottet att motionen bör avslås.

Motionerna 2014:12 och 2014:82

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2014:12 och motion 2014:82.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att prästlönetillgångarnas biologiska mångfald bevaras. Utskottet kan konstatera att kyrkostyrelsen genom sitt tillsynsuppdrag årligen följer upp statusen på stiftens arbete med hållbart skogsbruk. Här kan bland annat noteras att *Svenska kyrkans skogscertifiering* är en nybildad förening bland stiften som bl.a. upprätthåller miljöcertifiering vid förvaltning av prästlönetillgångarna genom skogscertifieringssystemen FSC och PEFC. Vidare erfar utskottet att 2013 års samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna innehöll kunskapsfördjupning inom området hållbart skogsbruk. Utskottet menar att det arbete som kyrkostyrelsen redan bedriver inom området tillsammans med stiftens leder till slutsatsen att någon särskild reglering i kyrkoordningen eller särskilt uppdrag till kyrkostyrelsen inte behövs. Utskottet föreslår därför att motion 2014:12 punkterna 1 och 3 samt motion 2014:82 punkterna 1 och 2 avslås.

När det gäller den specifika frågan om avsättning av skog för ”fri utveckling” kan utskottet, i likhet med föregående års kyrkomöte, konstatera att det idag finns sådana avsättningsmål inom ramen för prästlönetillgångarnas miljöcertifiering. Dessa avsättningar motsvarar närmare nio procent av den produktiva skogsmarken. Golvet för dessa avsättningar är enligt FSC och PEFC fem procent, men eftersom prästlönetillgångarna inte avverkar skog med hög biologisk mångfald har dessa tillgångar en större areal skyddad. Utskottet har stor tilltro till den kompetens som stiftens besitter i detta avseende och som kyrkostyrelsen via sitt tillsynsuppdrag också har uppmärksammat. Utskottet ser därför inget behov av att ändra det förhållandet att frågor om avsättning av mark till olika ändamål hanteras av respektive stift. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motion 2014:12 punkt 2 avslås.

Utskottet delar uppfattningen att Svenska kyrkan i sin roll som förvaltare av skapelsen och bärare av kulturarvet ska vara ett föredöme även när det gäller hänsynen till fornlämningar och kulturarv i skogen. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan för närvarande inte äger prästlönetillgångarna men erfar att en statlig utredning i äganderättsfrågan inom kort väntas starta. Utskottet menar att framtagande av centrala strategier i samråd med myndigheter avseende kulturvård inom ramen för prästlönetillgångarna förutsätter att äganderättsfrågan fått sin lösning. Utskottet förordar därför att motion 2014:82 punkt 3 avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson och Carl-Henrik Henriz.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Vi hade föreslagit att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens att inleda ett arbete för att ställa om till ekologiskt och kretsloppsanpassat jordbruk.

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2014:7.

Heléne Lundström

Reservation 2

Som Sveriges största förvaltare av jordbruksmark och femte största skogsförvaltare är det viktigt att föregå med gott exempel. Så som Läronämndens yttrande uttrycker från skapelseberättelsen så är det människans ansvar att förvalta skapelsen. Svenska kyrkan har ett ekologiskt ansvar i miljö- och klimatfrågor. För att fullt ut ta det ansvaret behöver kyrkoordningen ändras, en plan för kontinuerlig fortbildning av berörd personal på alla nivåer upprättas. Att ha ett mätbart mål är nödvändigt att sträva mot.

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2014:12.

Heléne Lundström

Särskild mening

Då motion 2014:82 avslogs anser jag att den har ett innehåll som är av en sådan betydelse att denna måste bifallas.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:12y

Ekologiskt ansvar, miljö- och klimatfrågor

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:7, 2014:12 och 2014:60

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas."

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Läronämnden menar att ett sådant förslag till ändring i kyrkoordningen som framförs i motionen 2014:12 står i överensstämmelse med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:2

Fördelning av vinsten från prästlönетillgångarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör fördelning av vinsten från prästlönетillgångarna.

Motion 2014:8 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att återkomma med förslag om ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens församlingar att fördela denna vinst mellan församlingarna på ett rättvisare sätt. Utskottet konstaterar att församlingarnas andelar i avkastningen från prästlönетillgångarna är lagskyddade, Svenska kyrkan kan därmed inte själv besluta om ändringar i dessa andelstal. Utskottet förordar därför avslag på motion 2014:8.

Motion 2014:33 föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att se över regelverket för utjämningssystemet för att optimera avkastningen från prästlönетillgångarna. Utskottet erfar att en översyn av utjämningssystemet som kyrkostyrelsen initierat för närvarande pågår. Denna översyn inkluderar den del av systemet som berör prästlönетillgångarna. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2014:33 avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:8.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:33.

Motionernas förslag

Motion 2014:8 av Elsa Christersson och Carl-Henrik Henriz, Rättvisare fördelning av vinsten från prästlönетillgångarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att det blir möjligt för stiftens församlingar att fördela vinsten från prästlönетillgångarna mellan församlingarna på ett mera rättvist sätt.

Motion 2014:33 av Mats Nilsson, Avkastningen på prästlönетillgångarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för utjämningssystemet för att optimera avkastningen från prästlönетillgångarna.

Bakgrund

Bestämmelser i lagstiftningen och kyrkoordningen om andel i avkastningen från prästlönetillgångarna

Enligt lagen (1998:1952) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan 10 § andra stycket har en församling eller samfällighet, som den 31 december 1999 enligt 41 kap. 11 och 28 §§ i kyrkolagen hade rätt till andel i avkastningen av prästlönetillgångarna, fortfarande samma rätt om inte annat anges i tredje stycket. Därvid ska fortfarande gälla att högst hälften av avkastningen får användas till andra kyrkliga ändamål. Enligt paragrafens tredje stycke krävs tillstånd av Kammarkollegiet för att göra ändringar i fråga om rätten till andel i avkastningen av prästlönetillgångarna. Därvid ska tillämpas de grunder för ändring som anges i 1 § i permutationslagen (1972:205) samt 3 och 4 §§ i samma lag.

Av 46 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen framgår vidare, att församlingarna har andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna efter hur stor del av tillgångarna som kommer från respektive församling.

Bestämmelser i kyrkoordningen om ekonomisk utjämning för stiftet

Enligt 44 kap. 16 § i kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, *stiftsbidrag*.

Enligt 44 kap. 4 § i kyrkoordningen uttas årligen en särskild utjämningsavgift. Avgiften är femtio procent av den nettovinst som uppkommer under räkenskapsåret på förvaltningen av prästlönetillgångarna. Nettovinsten på förvaltningen av prästlönefastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönefondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret, minskad med ett belopp som har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. Samtidigt som vinstmedel av förvaltningen betalas ut till församlingarna får stiftet tillgodogöra sig särskild utjämningsavgift med högst samma belopp. Om avgiften överstiger stiftets bruttobidrag inom ramen för det nationella utjämningssystemet, ska prästlönetillgångarna betala in den överskjutande delen av avgiften till den nationella nivån.

Den sista meningen om betalning av överskjutande särskild utjämningsavgift i bestämmelsen ovan är ny och trädde i kraft den 1 januari 2013. Ett enligt Ekonomi- och egendomsutskott i 2012 års kyrkomöte anförde följande vid sin behandling av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2012:3, kapitel 5 Särskild utjämningsavgift. Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning att det inte är rimligt att betydande belopp ska tillfalla ett eller flera stift enbart på grund av en bestämmelse, som i efterhand har visat sig vara felaktigt utformad. Utskottet syftade då på den utväxling av stiftsbidrag och särskild utjämningsavgift som genomfördes per den 1 januari 2005 genom ändring av nämnda bestämmelse i kyrkoordningen om särskild utjämningsavgift. Före 2005 betalade prästlönetillgångarna in hela den särskilda utjämningsavgiften från förvaltningen av prästlönetillgångarna till den nationella nivån. Det utredningsarbete som ledde till att stiftet enligt kyrkoordningen istället skulle få tillgodogöra sig särskild utjämningsavgift, förutsåg inte att särskild utjämningsavgift för vissa stift under vissa år kunde överstiga det stiftsbidrag brutto som stiftet får av den nationella nivån. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I december 2012 fastställde kyrkostyrelsen *Direktiv till utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem*. Utredningen ska lägga fram sina förslag till kyrkostyrelsen senast den 15 april 2015. Enligt direktiven vad gäller utjämnings-systemet ska utredningen bland annat utvärdera systemets måluppfyllelse och utformning och föreslå förändringar av utjämnningen i Svenska kyrkan. I utredningen inkluderas inkomst- och kostnadsutjämnning, stiftsbidrag och särskild utjämningsavgift, men inte den allmänna utjämningsavgiften.

Utskottets överväganden

Motion 2014:8

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:8.

Utskottet konstaterar att den utdelning från prästlönstillgångarna som stiftet varje år gör till församlingar och pastorat beräknas efter lagskyddade andelstal som respektive församling har. Dessa andelstal kan endast ändras av Kammarkollegiet efter särskild prövning. Svenska kyrkan äger därmed inte själv frågan hur de vinstmedel som delas ut från prästlönstillgångarna ska fördelas mellan församlingarna.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen avslås.

Motion 2014:33

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:33.

Utskottet erfar att kyrkostyrelsen tillsatt en utredning som för närvarande gör en översyn av Svenska kyrkans utjämningsystem och som ska lämna sina förslag till kyrkostyrelsen i april 2015. I den utredningen inkluderas den särskilda utjämningsavgiften, som utgör den del av utdelningen från prästlönstillgångarna som tillfaller utjämningsystemet. Det skulle mot den bakgrunden vara olämpligt att i nuläget ge kyrkostyrelsen ett utredningsuppdrag som rör utjämningsystemet.

Utskottet föreslås därför att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi föreslog att Svenska kyrkans prästlönетillgångar genom en ändring i kyrkoordningen förändras så att andelarna till församlingarna blir mer rättvist fördelade än för närvarande, där fördelningen ytterst sett går tillbaka på donationer under 1300-talet.

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2014:8.

Heléne Lundström

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:3

Tillgänglighet i kyrkor och andra lokaler

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner kring tillgänglighetsfrågor i kyrkor och andra lokaler.

I motion 2014:13 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera församlingarna att personal och förtroendevalda ska undvika användande av parfym vid förrättningar och möten samt att rengöringsprodukter ersätts med parfymfria alternativ. Utskottet konstaterar att dessa frågor ska hanteras lokalt inom ramen för gällande lagstiftning kring systematiskt arbetsmiljöarbete. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2014:19 föreslås att kyrkomötet beslutar uttala sig för att olika typer av assistanshundar med förare ska var välkomna i Svenska kyrkans lokaler. Utskottet anser att denna fråga ligger inom ramen för det lokala ansvaret för tillgänglighetsfrågor och därmed ska hanteras lokalt. Utskottet föreslår därmed att motionen avslås.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:13 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:13 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:13 punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:19.

Motionernas förslag

Motion 2014:13 av Terence Hongslo m.fl., Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt rekommendera att kyrkans personal undviker att använda parfym vid kyrkliga förrättningar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdrag till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt rekommendera att de förtroendevalda undviker att använda parfym vid möten för förtroendevalda.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt rekommendera församlingar och andra lokalansvariga att ersätta alla tvålar, tvättmedel och olika rengöringsmedel med motsvarande parfymfria produkter.

Motion 2014:19 av Brigitta Söderfeldt m.fl., Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade

Kyrkomötet beslutar att uttala sig för att ledarhund, assistanshund, servicehund eller signalhund är välkomna med sin förare i Svenska kyrkans kyrkobyggnader och andra lokaler.

Bakgrund**Lagstiftning kring arbetsmiljö- och tillgänglighetsfrågor**

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns skydd mot diskriminering på grund av funktionshinder.

Kyrkomötets tidigare ställningstaganden

Kyrkomötet behandlade senast år 2004 ett flertal motioner som berörde tillgänglighet, dock med huvudsakligt fokus på funktionshinder kring hörsel och syn, såsom motion 2005:25 *Handlingsplan för handikappfrågor*, motion 2004:26 *Riktlinjer för hörselfrågor* samt motion 2004:57 *Situationen för blinda och synskadade inom Svenska kyrkan*.

Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande Kl 2004:5 avslag på samtliga motioner men hänvisade i betänkandet bland annat till den av riksdagen fastställda Nationell handlingsplan för handikappolitiken 2000. Utskottet påtalade särskilt att handlingsplanen gäller för alla delar av samhället, även kyrkor och församlingar. År 2008 uppdaterades den nationella handlingsplanen för handikappfrågor av riksdagen och nuvarande plan avser perioden 2008–2016.

Utskottet hänvisade även till plan- och bygglagen (2010:900) som innehåller allmänna bestämmelser om byggande och som 2010 fick ett tillägg om eliminering av enkla hinder för tillgänglighet till offentliga lokaler. Lagen gäller alla lokaler där allmänheten har tillträde, såsom kyrkor och församlingshem, och vid ny-, om- eller tillbyggnad.

I samband med 2006 års kyrkomöte ställdes en fråga i kyrkomötet, 2006:2, *Kan kyrkostyrelsen stödja församlingarnas arbete för ökad tillgänglighet?* Frågan för- anleddes delvis av en allergirelaterad händelse under pågående kyrkomöte. Kyrkostyrelsen angav i sitt svar att "... alla delar av kyrkan har ett ansvar för att göra kyrkan och dess verksamhet tillgänglig för alla utifrån den enskildes förutsättningar". Vidare angavs att arbetet från nationell nivå fokuserar på tillgänglighet via webben, via utlandsförsamlingarna samt genom exempelvis samverkan kring telefoni.

Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2014:13.

Utskottet konstaterar att det åligger den enskilde arbetsgivaren att arbeta förebyggande med det systematiska arbetsmiljöarbetet och att allergier torde vara en av de aspekter som där bör belysas. Den lokala lösningen kan därefter infogas i församlingens eller pastoratets policydokument och kommuniceras internt.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Tillgänglighet i Svenska kyrkans kyrkor och andra lokaler för hundar för funktionshindrade

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2014:19.

Utskottet menar att ett generellt uttalande till förmån för en specifik grupp av funktionshinder kan komma att tolkas som att vissa funktionshinder har företräde framför andra. Det är därför utskottets mening att denna fråga bör hanteras lokalt utifrån aktuella förutsättningar och gällande diskriminerings- och tillgänglighetslagstiftning. Det lokala förhållningssättet kan därefter infogas i församlingens eller pastoratets policydokument.

Utskottet konstaterar också att i de fall nationell nivå fastställer rekommendationer eller policydokument är dessa endast giltiga för den nationella nivåns verksamhet och inte bindande för övriga delar av trossamfundet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot beslutsförslaget att avslå Motion 2014:13 av Terence Hongso m.fl., Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler.

Kyrkostyrelsen angav i sitt svar 2006 att ”alla delar av kyrkan har ett ansvar för att göra kyrkan och dess verksamhet tillgänglig utifrån den enskildes förutsättningar”. Arbetet på nationell nivå fokuserar enligt kyrkostyrelsens svar 2006 ”på tillgänglighet via webben, via utlandsförsamlingarna samt genom exempelvis samverkan kring telefoni”.

Motionens intention är att öka tillgängligheten för allergiker när det gäller att kunna delta i t.ex. kyrkliga förrättningar och att kunna ställa upp som förtroendevald. Det är inte möjligt att delta i t.ex. gudstjänster, begravningar eller förtroendevaldas möten via webben eller telefon. Kyrkomötet bör därför uppdra till kyrkostyrelsen att gå vidare och fokusera på hur alla oavsett funktionshinder ska kunna vistas i kyrkans lokaler och delta i kyrkans verksamhet och demokratiska organ. Att utfärda en rekommendation om att undvika parfym och övergå till användning av oparfymerade produkter i kyrkans lokaler är en enkel och kostnadsneutral åtgärd. Svenska kyrkan bör vara en föregångare när det gäller arbetet för ökad tillgänglighet.

Med anledning av ovanstående reserverar jag mig till förmån för bifall för motion 2014:13.

Heléne Lundström

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall för motion 2014:19.

Birgitta Söderfeldt

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:4

Ekoteologisk professur

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:16 som föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att möjliggöra införandet av en professur i ekoteologi vid något av universiteten i vårt land. Utskottet konstaterar att det är universiteten och högskolorna som självständigt inrättar och finansierar professurer. I dagsläget finns det inte någon professur i ekoteologi vid något lärosäte. Om kyrkostyrelsen ska möjliggöra införandet av en professur i ekoteologi krävs det att styrelsen donerar pengar till något universitet som är berett att inrätta en sådan professur. Donationen måste vara så stor att dess avkastning långsiktigt kan bekosta alla kostnader för professuren. Då intresset för hållbarhetsfrågor är stort både inomkyrkligt och i samhället menar utskottet att efterfrågan på kurser i ekoteologi kan komma att öka, vilket på sikt kan leda till en uppbyggnad av ekoteologi som ett eget ämne och att en professur inrättas. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:16.

Motionens förslag

Motion 2014:16 av Ylva Wahlström m.fl., Ekoteologisk professur

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att möjliggöra införandet av en ny professur i ekoteologi vid något av universiteten i vårt land.

Bakgrund

Inrättande av professurer sker av universitetens och högskolornas styrelser och oftast mot bakgrund av en lång diskussion inom fakulteten där det har framkommit att ämnesområdet för professuren är angeläget och att det finns finansiering för en sådan professur.

Därutöver kan förekomma så kallade donationsprofessurer, där en extern donator tillskjuter medel för avlöning av en professor som anställs vid universitetet. Professuren tillsätts enligt universitets regelverk och donator har inte något inflytande över tillsättningsförfarandet. För att inrätta en donationsprofessur krävs att donatorn till universitetet överlämnar en penningssumma av sådan omfattning att avkastningen långsiktigt täcker professurens årliga kostnader.

Enligt uppgift kostar en professur för närvarande cirka 1,3 miljoner kronor per år, vilket avser lön, lönebikostnader och overheadkostnader. Därtill kommer profes-

sorns verksamhetskostnader. Den senast tillkomna donationsprofessuren vid Uppsala universitet är Hans Rausing-professuren i vetenskapshistoria, som bekostas genom avkastningen från en år 2002 gjord donation om 30 miljoner kronor. Vid Uppsala universitet finns sedan länge donationsprofessuren Gustaf Leanders professur i missionsvetenskap.

Om det finns en kompetent person inom en organisation utanför universiteten, som skulle tillföra vetenskaplig kompetens samt bidra till förstärkning av forskarmiljön och fakultetens verksamhet kan denne under en begränsad tid förordnas som så kallad adjungerad professor vid en fakultet. Det är fakulteten som tar initiativet till ett sådant förordnande. Alla kostnader bestrids av den organisation där personen har sin ordinarie anställning. Från Svenska kyrkan finns för närvarande en sådan professorsadjungering i etik, särskilt mänskliga rättigheter, vid Uppsala universitet.

Ämnet ekoteologi får uppfattas som en av flera specialinriktningar inom de akademiska disciplinerna systematisk teologi och etik och ligger nära det som vid fakulteterna kallas miljöetik. Någon professur i ekoteologi finns inte vid något svenskt lärosäte. Däremot har såväl kurser kunnat erbjudas som forskning bedrivits inom ramen för existerande ämnesområden. Kurser i ämnet ges i den utsträckning som det finns tillräckligt antal studenter som efterfrågar sådana kurser.

Vid 2012 års kyrkomöte behandlades en motion där motionären föreslog att kyrkostyrelsen skulle ta initiativ till att bl.a. modern ekoteologi införs i såväl grundutbildningen som i den senare pastorala och teologiska fördjupningen för blivande präster, pedagoger och diakoner. I betänkande KI 2012:2 föreslog Kyrkolivsutskottet avslag på motionen och framhöll bl.a. att de konkreta kursplanerna för Svenska kyrkans utbildningar fastställs lokalt av varje utbildningsanordnare. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:16.

När universitet och högskolor inrättar professurer sker det oftast mot bakgrund av långa diskussioner inom fakulteterna, där diskussionerna utmynnar i att ämnesområdet för professuren är angeläget och att fakulteten långsiktigt kan finansiera en sådan professur. Om inte något universitet eller någon högskola gör en sådan prioritering och inrättar en ekoteologisk professur kan en utomstående donera medel till något lärosäte, som är berett att inrätta professuren. Om kyrkostyrelsen ska möjliggöra införandet av en professur i ekoteologi krävs att styrelsen donerar en så stor summa pengar att avkastningen av donationen långsiktigt täcker årslönen för professorn och alla övriga verksamhetskostnader kopplade till professuren.

Biskopsbrevet om klimatet har rönt stor uppmärksamhet och intresset för hållbarhetsfrågor är stort både inomkyrkligt och i övriga samhället. Utskottet menar att detta kan medföra att efterfrågan på kurser i ekoteologi kommer att öka, vilket på sikt kan leda till att det sker en uppbyggnad av ekoteologi som ett eget ämne inom universiteten och att en professur inrättas.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Klimatet och miljöproblemen blir alltmer överskuggande för mänskligheten, för skapelsen i sin helhet och för jordens överlevnad. Koldioxid- och metanutsläppen gör att jordens medeltemperatur stiger alltmer med följd att översvämningar, torka, häftiga oväder ökar, att livsbetingelserna för både djur och natur försämras och ibland katastrofer inträffar.

Därför har Miljöpartister i Svenska kyrkan lagt motionen om en ekoteologisk professur. Intentionen var att få stöd av utskottet för att motionen skulle behandlas positivt av kyrkomötet och kyrkostyrelsen. Inte för att genast inrätta en sådan här professur eftersom det är en lång väg med frågan om finansiering m.m.

Vi tror att behovet är stort eftersom miljö- och klimatfrågorna kommer mer och mer på den kyrkliga agendan. Då måste vi också ha ett gediget teologiskt underlag, som en sådan här professur kan ge. Så är det t.ex. fortfarande mycket ovanligt med förkunnelse om sådana här frågor, fastän kyrkoårets texter ofta inbjuder till det. En teologisk, etisk grund, en skapelseteologi är ju också grunden till kyrkans och församlingarnas praktiska åtgärder i miljöfrågor.

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motionen.

Heléne Lundström

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:5

Kontanthantering

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:42 som föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda Svenska kyrkans framtida kontanthantering mot bakgrund av samhällets förändring från kontant- till kortsamhälle. Utskottet konstaterar att ett uppdrag avseende ärendet pågår och att motionen därmed bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:42.

Motionens förslag

Motion 2014:42 av Berth Löndahl, Kontanthantering

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda den framtida kontanthantering i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Frågan om kontanthantering inom Svenska kyrkan har tidigare delvis behandlats vid 2011 års kyrkomöte med anledning av motion 2011:43 *Framtida modell för kollektupptagning* samt vid 2013 års kyrkomöte vid behandling av motion 2013: 74 *Nya sätt att ge kollekt*. Båda dessa motioner hade kollektupptagningen som fokus. I motion 2011:43 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en framtida modell för kollektupptagning och i motion 2013:74 att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till alternativa sätt att ta upp kollekten i gudstjänsten. Båda motionerna berörde även övrig kontanthantering inom Svenska kyrkan och lyfte fram den utveckling som skett i samhället i övrigt kring svårigheter med och kostnader kring hantering av kontanter.

Ekonomi- och egendomsutskottet hänvisade i sitt betänkande EE 2011:6 till den nationella nivåns löpande bevakning kring utvecklingen för att säkerställa moderna och flexibla lösningar för givande i olika former samt till arbetet med den nya kyrkohandboken avseende kollektupptagning:

Kontanthantering i samhället minskar över tid. Utskottet delar motionärens uppfattning att framväxten av nya betalningsformer ställer nya krav på Svenska kyrkan. Kollekten är en viktig del av gudstjänsten och även en viktig intäktskälla för Svenska kyrkan i allmänhet och för kyrkans närstående organisationer i synnerhet.

Rent administrativt är kontanthantering förenad med kostnader och andra svårigheter. Utskottet kan konstatera att kollekt- och betalsystemet (KOB) har bidragit till att minska kollektadministrationen. Trots detta är dock hanteringen fortsatt kostsam. Ett tydligt tecken på att det finns en kyrklig beredskap för att möta nya betalningsformer är den möjlighet som nu finns att lämna gåvor via SMS.

För att ”framtidssäkra” kollekterna, och därmed möjliggöra kollekt i annan form än kontanter, är det enligt utskottet viktigt att frågan beaktas inom ramen för arbetet med kyrkohandboken.

Mot bakgrund av att det pågick arbete i den riktning som motionären önskade, föreslog utskottet att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Vid behandling av motion 2013:74 hänvisade Gudstjänstutskottet i sitt betänkande G 2013:3 till ovanstående skrivning. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslår i sitt yttrande 2013:2y med anledning av motionen att den ska bifallas och konstaterar att Handbokskommittén inte behandlat frågan i sitt förslag till ny handbok. Gudstjänstutskottet föreslog med anledning motionen att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen skriver när den återrapporterar uppdraget i sin skrivelse KsSkr 2014:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013*, Bilaga 2 följande:

Även om uppdraget främst avser kollekthantering ser vi också andra områden, inom främst församlingsarbetet, där det torde vara intressant att finna och erbjuda effektiva alternativ till kontanthantering. Kollekten innehar dock en särställning, bland annat genom den tradition och teologiska innebörd som den också ger uttryck för, varvid det är angeläget att även inhämta synpunkter utöver de strikt kostnadseffektiva och administrativa aspekterna.

För närvarande pågår en kartläggning över aktörer och produkter som kan vara av intresse för det fortsatta arbetet. Samtidigt kan noteras, bland annat från annonser i Kyrkans Tidning, att vissa initiativ inom detta område redan tagits inom Svenska kyrkans organisation. Att sprida goda exempel är angeläget men lösningarna måste prövas utifrån såväl kostnadsmässiga, tekniska och säkerhetsmässiga aspekter som symboliska.

Ambitionen är att senast i november 2014 presentera ett ställningstagande avseende eventuell upphandling samt förslag till hur fortsatt arbete med uppdraget ska bedrivas.

Enligt uppgift pågår detta arbete enligt plan men troligtvis kommer ovanstående ställningstagande, med hänvisning till att uppdraget utvidgats, ta något längre tid att ta fram. Upphandling av olika tjänster sker efterhand som olika modeller prövas och utvärderas.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:42.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsens pågående projekt om kontanthantering verkar i motionen anda. Det har även utvidgats till att omfatta andra delar av kontanthanteringen utöver det som är kopplat till kollekthantering, såsom exempelvis insamlingsverksamhet och serveringsintäkter.

Inom projektet kartläggs, prövas, utvärderas och upphandlas olika alternativ till kontanthantering. Information om alternativa lösningar kommer löpande att publiceras på intranätet och de upphandlade tjänsterna kommer att erbjudas församlingar och pastorat.

Med anledning av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:6

Central upphandling av miljöcertifierad el

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:45 som föreslår att kyrkostyrelsen ska undersöka möjligheten av ett centralt avtal för upphandling av miljöcertifierad el från vatten- och/eller vindkraft. Utskottet konstaterar att det finns ett centralt ramavtal med ett elbolag som producerar miljöcertifierad el och att det finns liknade ramavtal i flera stift. Dessa avtal har församlingar och pastorat möjlighet att avropa. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:45.

Motionens förslag

Motion 2014:45 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Central upphandling av miljöcertifierad el

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten av ett centralt avtal för upphandling av miljöcertifierad el från vatten- och/eller vindkraft.

Bakgrund

Trossamfundet Svenska kyrkan har under innevarande år ingått avtal med Upplands Energi AB om att köpa miljömärkt el. Avtalet är ett ramavtal till vilket församlingar, pastorat, stift samt de av Svenska kyrkan förvaltade prästlönetillgångarna och deras arrendatorer kan ansluta sig. För närvarande har förutom Trossamfundet Svenska kyrkan, Uppsala stift, ett antal församlingar och pastorat i Uppsala stift samt några enstaka församlingar och pastorat i andra stift avropat avtalet.

Enligt 46 kap. 5 a § i kyrkoordningen har kyrkostyrelsen tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. Med anledning av detta sammanställer kyrkokansliet årligen en rapport över stiftens förvaltning. I dessa rapporter har det framkommit att flertalet stift är i sina förvaltningar inriktade på att etablera sig inom vindkraftproduktionen, där den vanligaste formen är utarrendering av mark för uppförande av vindkraftverk. I exempelvis Göteborgs stift invigdes i fjol två vindkraftverk. Det ena ägs av prästlönetillgångarna och det andra av Stiftsvinden 1, Göteborg ekonomisk förening. Vid invigningen ingick 17 församlingar och pastorat som delägare i föreningen.

Kyrkvinden ekonomisk förening är en kooperativ ekonomisk förening som har till ändamål att främja sina medlemmars intressen genom att förmedla och i egen regi eller genom samarbetspartner producera miljövänlig elkraft, främst med

vindkraftverk. Av årsredovisningen för räkenskapsåret 2013 framgår att föreningen under år 2013 hade 87 medlemmar och av dessa var 58 stycken församlingar, samfälligheter och stift. Övriga medlemmar var förtroendevalda och anställda i Svenska kyrkan.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlade Ekonomi- och egendomsutskottet i betänkandet EE 2011:5 en motion i samma ämne. Utskottet föreslog avslag på motionen med följande motivering:

Motionärens tanke är tilltalande men utskottet ställer sig tveksamt till om ett centralt avtal med en elleverantör skulle vara det optimala för Svenska kyrkan. Utskottet upplever inte heller att det finns någon större efterfrågan på en sådan central lösning. I några stift har församlingar och samfälligheter redan möjlighet att ansluta sig till ramavtal som stiftet tecknat med elbolag som producerar miljöcertifierad el.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:45.
--

Utskottet noterar att det finns ett centralt ramavtal om miljömärkt el, som alla församlingar, pastorat och stift kan ansluta sig till. Som utskottet har erfarit finns det även liknande ramavtal i flera stift som församlingar och pastorat kan avropa. Dessutom är flera stift på olika sätt engagerade i produktionen av miljövänlig el, exempelvis genom att etablera sig inom vindkraftproduktion.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:7

Inför ett golv för kyrkoavgiften

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:49, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften.

Utskottet noterar att nuvarande lagstiftning om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Svenska kyrkan äger därmed inte själv frågan om att göra undantag från uppbördsreglerna kring kyrkoavgiften, som exempelvis ett införande av ett golv för avgiften skulle innebära. Utskottet menar därför att motionärens förslag ska avslås.

Utskottet vill samtidigt understryka vikten av frågan som väcks i motionen om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de svagaste i samhället. I fall liknande det som tas upp i motionen sker det sannolikt bäst genom lokala initiativ inom pastoraten.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå 2014:49.

Motionens förslag

Motion 2014:49 av Hanna Unger, Inför ett golv för kyrkoavgiften

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om kyrkoavgiften finns i 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan där det framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och vem som beslutar om avgiften. Lagen (1998:1593) om trossamfund 16 § innehåller bestämmelser om den statliga uppbördshjälpen. I lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund 4 § framgår att kyrkoavgiften beräknas på medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster. 42 kap. 1–5 §§ i kyrkoordningen innehåller regler om kyrkoavgiften.

Kyrkomötets behandling av frågan om tak och golv 2002–2005

Kyrkoavgiften har behandlats vid flertalet kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. Frågan om befrielse från kyrkoavgift för dem som har de lägsta inkomsterna, vilket den aktuella motionen handlar om, togs upp i en motion år 2002. Kyrkomötet

gav då kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en utredning om olika frågor angående kyrkoavgiften.

Vid 2004 års kyrkomöte behandlades flera motioner som handlade om kyrkoavgiften. I en av dessa motioner 2004:7 föreslogs att en högsta kyrkoavgift skulle införas. Läronämnden sade i sitt yttrande över motionen att det var ”teologiskt viktigt att aktualisera de ekonomiskt sämst ställdas villkor för erläggande av kyrkoavgift”. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2004:1 att kyrkomötet skulle avslå motionen men man efterlyste en samlad bedömning av alla utredningar som berörde kyrkoavgiftsfrågan. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Vid 2005 års kyrkomöte behandlades motion 2005:11 om de ekonomiskt sämst ställdas möjlighet att kvarstå som medlemmar i Svenska kyrkan. Kyrkomötet avtog motionen med hänvisning till den utredning som kyrkostyrelsen hade initierat.

Kyrkostyrelsens behandling av utredningsuppdraget från 2002

Rapporten Tak och golv för kyrkoavgiften

Kyrkostyrelsen fick vid sitt sammanträde i oktober 2004 en presentation av rapporten *Tak och golv för kyrkoavgiften – kartläggning av uppbördstekniska förutsättningar m.m.* Styrelsen beslutade med anledning av rapporten att arbetet inledningsvis skulle inriktas på frågan om återbetalning av kyrkoavgiften – detta uppdrag hade beslutats av 2003 års kyrkomöte – och att ärendet om införande av tak och/eller golv skulle återkomma till styrelsen. Detta skedde i april 2005 då en promemoria i frågan presenterades. Redovisningen tog främst sikte på frågan om golv, dvs. en lägsta nivå för kyrkoavgiften. Promemorian hade sin utgångspunkt i rapporten från 2004. Två vägar som vardera rymde flera alternativ presenterades:

- Alternativ A. Man bestämmer en lägsta nivå på beskattningsunderlaget. Det innebär att bara de som tjänar mer än en viss inkomst behöver betala kyrkoavgift, till exempel 40 000 kronor per år.
- Alternativ B. Man bestämmer att kyrkoavgift bara tas ut om den uppgår till ett visst belopp, till exempel 400 kronor. Man sätter alltså en lägsta nivå på själva avgiften.

Eftersom kyrkoavgiftssatsen varierar mellan församlingarna leder dessa alternativ till olika resultat. Vid alternativ A skulle den lägsta debiterade kyrkoavgiften hamna på olika nivåer beroende på var man bor. Vid alternativ B skulle den lägsta inkomsten för dem som betalar kyrkoavgift hamna på olika nivåer. Promemorian redovisade för- och nackdelar med vardera alternativet. Det påpekades att införandet (av åtminstone tak för avgiften) skulle förutsätta en översyn av utjämnings-systemet. Dessutom noterades att införande av golv skulle medföra att avgiftsunderlaget för vissa sociala förmåner skulle öka och avgiften därmed höjas. Vidare innehöll promemorian en översikt av fortsatta åtgärder. Styrelsen uppdrog åt kyrkokansliet att göra en fortsatt analys av såväl ekonomiska som övriga konsekvenser av införandet av tak och golv.

Fortsatt analys

Den omfattande analysen redovisades till kyrkostyrelsens arbetsutskott i november 2006. Det konstaterades åter att införandet av en lägsta nivå på kyrkoavgiften skulle kräva, förutom val mellan de ovan redovisade alternativen A och B, lag- och kyrkoordningsändringar, en översyn av utjämningsystemet samt en hel del datatekniskt arbete för Svenska kyrkan och för Skatteverket. Dessutom skulle ett införande innebära kostnader, framför allt initialt, samt minskade kyrkoavgiftsintäkter.

I analysen redovisades också komplikationer och problem som skulle uppstå, bland annat följande vad gäller en lägsta nivå för kyrkoavgiften:

- En persons ekonomiska förutsättningar att kunna betala kyrkoavgift står inte nödvändigtvis i direkt relation till hennes beskattningsbara inkomst.
- Införandet av jobbskatteavdraget har komplicerat situationen. Pensionerna beskattas hårdare än inkomst från arbete, sommararbetande ungdomar betalar kyrkoavgift men ingen skatt.
- Vissa samhälleliga stöd beräknas utifrån inkomsten efter att kyrkoavgift dragits av. Stödet minskar om befrielse från kyrkoavgift införs.
- Gränsvärdena skulle urholkas genom penningvärdeförsämringen vilket skulle göra det nödvändigt att återkommande justera dessa värden.
- Det kan även komma önskemål från andra grupper med svag betalningsförmåga som önskar befrielse från kyrkoavgift.
- Det skulle bli svårt att ta bort begränsningen när den väl införts.

Arbetsutskottet uppdrog åt kyrkokansliet att klarlägga möjligheten till dispens från kyrkoavgiften.

Dispens från kyrkoavgift

Vid kyrkostyrelsens sammanträde i december 2006 presenterades en promemoria om dispens från kyrkoavgift. Dispensmöjligheter som finns inom Katolska kyrkan i Sverige och i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland presenterades.

I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har kyrkorådet möjlighet att helt undanta vissa personer från avgiftsbetalning. Den finska modellen är individuell, den förutsätter att personen ansöker om befrielse efter att skatten har beräknats. Individuell ansökan skulle i Sverige innebära att skatten skulle beräknas och debiteras och eventuellt återbetalas av församlingen. Detta system skulle inte ge någon generell befrielse från kyrkoavgift så som det var tänkt.

Katolska kyrkan i Sverige rapporterar inte till Skatteverket de medlemmar som enligt ett internt beslut ska vara befriade från kyrkoavgift. Svenska kyrkan däremot kan inte undanta någon från själva avgiftsskyldigheten. Det är teoretiskt möjligt att besluta om 0 procent i avgiftssats. Detta skulle kräva ett lokalt ansökningsförfarande, ändringar i kyrkoordningen och tekniska lösningar centralt.

Kyrkostyrelsen förde en längre diskussion och konstaterade att ”frågan om kyrkoavgiften är en strategisk fråga som bör ses i ett större perspektiv som rör kyrkans framtid och strukturfrågorna”. Styrelsen beslutade uppdra åt arbetsutskottet att utifrån det föreliggande materialet bereda frågan vidare ur ett utvidgat perspektiv, och till kyrkokansliet att mot bakgrund av den nya konstruktionen med jobbavdrag undersöka möjligheten att befria sommararbetande ungdomar från kyrkoavgift.

Sommararbetande ungdomars kyrkoavgift

Frågan om sommararbetande ungdomars kyrkoavgift behandlades av kyrkostyrelsen i februari 2007. En promemoria i frågan presenterades. Det efterfrågade undantaget kunde enligt den framtagna analysen nås antingen genom att ett golv för kyrkoavgiften vid en årsinkomst om 31 000 kronor införs eller genom att medlemmar under en viss ålder undantas. Det första alternativet skulle kräva lagändring och ta tid att genomföra. Då skulle man också riskera att politiska beslut skulle kunna ändra situationen under tiden. Det andra alternativet skulle gå att genomföra snabbare. Båda hade den nackdelen att de inte skulle ha den avsedda träffsäkerheten. Kyrkostyrelsen beslutade att inte förespråka införande av någon golvregel när det gäller

kyrkoavgiften, och att i arbetet med kyrkans finansiering fortsatt bevaka frågan om golv och tak för kyrkoavgiften.

Kyrkomötets behandling av frågan om tak och golv 2008–2011

2008 års kyrkomöte behandlade motion 2008:50 om möjlighet till befrielse från kyrkoavgift. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen efter utredning skulle återkomma till kyrkomötet med förslag på ändring av uppbördsrutinerna så att medlemmar med de lägsta inkomsterna kunde befrias från kyrkoavgiften. Med hänvisning till det faktum att kyrkostyrelsen har utrett frågan avslog kyrkomötet motionen i enlighet med förslaget i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2008:7.

2010 års kyrkomöte behandlade motion 2010:41 om hur Svenska kyrkans verksamhet ska finansieras. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att snarast tillsätta en utredning med uppdrag att behandla frågor om kyrkans framtida finansiering, bland dem kyrkoavgiftsfrågor och frågor om utjämningsystem. Utskottet konstaterade att det finns mycket samlad kunskap i de utredningar som sedan tidigare gjorts i frågan om högsta lägsta gräns för betalning av kyrkoavgift och såg för närvarande inte något behov av ytterligare utredningar rörande kyrkoavgiften. Utskottet anslöt sig till motionärernas bedömning att utjämningsystemet behöver ses över men menade att det ska ske efter att den då pågående strukturutredningens resultat har blivit kända. Kyrkomötet avslog motionen i enlighet med förslaget i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2010:6.

2011 års kyrkomöte behandlade motion 2011:13 om förändrad församlings- och stiftsavgift. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att tillsätta en utredning om förändrad församlings- och stiftsavgift för att möta medlemsutvecklingen. Utskottet menade att kyrkans organisation måste tas i beaktande i ett sådant sammanhang och hade bland annat noterat att den dåvarande strukturutredningen hade lagt ett förslag som innebar att förvaltningen av alla kyrkobyggnader skulle överföras från församling till stift. Rollfördelningen mellan församlingar och stift måste således klarläggas för att en sådan utredning som motionärerna efterfrågade skulle bli meningsfull. Kyrkomötet avslog motionen i enlighet med förslaget i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2011:3.

Utredning om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem

I december 2012 fastställde kyrkostyrelsen direktiv till den nu pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem. Med avseende på utjämningsystemet ska utredningen bland annat utvärdera systemets måluppfyllelse och utformning och föreslå förändringar av utjämnningen i Svenska kyrkan. I utredningen inkluderas inkomst- och kostnadsutjämnning, stiftsbidrag och särskild utjämningsavgift, men inte den allmänna utjämningsavgiften. Med avseende på Svenska kyrkans fastigheter ska utredningen bland annat utvärdera och eventuellt föreslå alternativa former för ansvarsfördelning med avseende på förvaltning och finansiering av kyrkobyggnader och andra fastigheter (dock inte prästlönetillgångar).

Utredningen ska lägga fram sina förslag till kyrkostyrelsen senast den 15 april 2015.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:49.

Utskottet noterar att den i bakgrundstexten nämnda lagstiftningen om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska, utifrån Skatteverkets regler, beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Svenska kyrkan äger därmed inte uteslutande själv frågan om att göra undantag från uppbördsreglerna kring kyrkoavgiften, som exempelvis ett införande av ett golv för avgiften skulle innebära.

Utskottet vill dock understryka vikten av frågan som väcks i motionen om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället. I fall liknande det som tas upp i motionen sker det sannolikt bäst genom lokala initiativ inom pastoraten. Exempel på ett sådant initiativ är att ekonomiska problem hos en enskild medlem under ett visst år, kan föranleda pastoratet att besluta om återbetalning av kyrkoavgiften till medlemmen för det året.

Motionären skriver i motionen att personer som har svårt att klara sin försörjning och sökt försörjningsstöd, blivit uppmanade av socialtjänsten att gå ur Svenska kyrkan för att därigenom förbättra sin ekonomi. I den mån sådana situationer förekommer, anser utskottet det i så fall vara ett felaktigt handlande från myndigheternas sida mot bakgrund av den lagstiftning om religionsfrihet som finns i Sverige. Detta utgör dock i sig inte ett skäl att införa ett golv för kyrkoavgiften utan får angripas på annat sätt, t. ex. genom kontakter med berörda myndigheter.

Utskottet föreslår mot ovan beskrivna bakgrund att motionärens förslag ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson och Carl-Henrik Henriz.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:8

Avgifter i barn- och ungdomsverksamheten

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2014:51 som föreslår att kyrkostyrelsen ska verka för att inga avgifter tas ut för barn- och ungdomsverksamhet inom Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att motionens intention, att verka för barns och ungas bästa, ligger väl i linje med Svenska kyrkans förhållningssätt. Utskottet ställer sig därför till stora delar bakom motionens intentioner men föreslår att motionen avslås mot bakgrund av att avgiftsfinansiering i viss verksamhet kan vara nödvändig och att förslaget kan få stora konsekvenserna för enskilda församlingar och pastorat.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:51.

Motionens förslag

Motion 2014:51 av Maria Johansson-Berg, Avgifter i barn- och ungdomsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att inga avgifter för barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs i Svenska kyrkans namn tas ut.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna kring ansvaret för församlingarnas grundläggande uppgift framgår av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Av 3 kap. 2 § p.2 framgår att kyrkofullmäktige bland annat ansvarar för mål och riktlinjer för verksamheten. Kyrkofullmäktiges ansvar för fastställande av avgifter inom verksamheten, såsom gravskötselavgifter, deltagar- och entréavgifter, avgifter i samband med uthyrning av lokaler etc., framgår av p.3 i samma paragraf som behandlar budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor. Kyrkoordningens 22 kap. innehåller regler kring konfirmation och i 42 kap. 7–7a §§ redogörs för avgifter i samband med konfirmation.

I församlingsinstruktionens pastorala program för undervisning torde även mål och riktlinjer för församlingens konfirmandverksamhet beröras.

Därutöver har kyrkostyrelsen 2007-10-24 fastställt *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* där följande framgår:

- ◆ Konfirmandarbetet ska pågå under minst 6 månader för att konfirmanden ska ha möjlighet att delta i församlingens gudstjänster under en längre tid.

- ◆ Konfirmandarbetet ska omfatta minst 60 timmar å 60 minuter. Varje samling bör omfatta minst 120 minuter och innehålla en andakt. Gudstjänstdeltagandet inräknas inte i detta timtal.
- ◆ Med tanke på de extra dimensioner som lägervistelse tillför konfirmandtiden ska varje konfirmand få tillfälle till minst 4 lägerdygn.

Frågan om ersättning för konfirmandverksamheten belystes grundligt av 2005 års kyrkomöte med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2005:11. Utskottet behandlade frågan och anförde i sitt betänkande EE 2005:2 bland annat följande:

Enligt kyrkoordningen (42 kap. 7 §) får ingen avgift tas ut för konfirmation i den egna församlingen. Det är endast beträffande konfirmandens egen församling som kyrkoordningen uttryckligen stadgar att någon avgift inte får tas ut. I praktiken torde detta innebära att församlingen alltid måste ordna konfirmation i någon form som inte medför några kostnader för konfirmanden. Det betyder att ingen avgift får tas ut för det som obligatoriskt skall ingå i konfirmationen. En församling kan även ordna konfirmation i en form som går ”utöver” vad som är obligatoriskt, t.ex. som i huvudsak sker i lägerform. I det fallet torde det tas ut avgift för de mer omfattande kostnader för kost och logi som då uppkommer.

Svenska Kyrkans Unga anger bland annat följande i sitt remissvar till motion 2014:51:

Motiveringen i motionen hänvisar endast till konfirmationsundervisning, medan att-satsen syftar på all barn- och ungdomsverksamhet. Att få all barn- och ungdomsverksamhet helt kostnadsfri kan vara problematiskt, men vi är positiva till initiativet.

Enligt senast tillgänglig statistik, *Ekonomisk redogörelse 2013*, uppges att församlingarnas verksamhet finansieras med deltagaravgifter till ett belopp av drygt 73 miljoner kronor, vilket motsvarar knappt 5 procent av övriga verksamhetsintäkter och 0,4 procent av totala intäkter. Detta omfattar dock all verksamhet, inte endast barn- och ungdomsverksamheten. Intäkterna i konfirmandverksamheten motsvarar ca 10 procent av kostnaderna. Intäkterna avser inte endast deltagaravgifter utan även clearingintäkter, kollekter till egen verksamhet, stiftsbidrag till konfirmandarbete etc.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:51.

Utskottet konstaterar att motionens intention, att verka för barns och ungas bästa, ligger väl i linje med Svenska kyrkans förhållningssätt. Genom kostnadsfri barn- och ungdomsverksamhet torde barn och ungdomar i högre grad kunna delta i verksamheten utifrån eget intresse och engagemang och inte begränsas av familjens ekonomiska situation. Motionären lyfter särskilt fram konfirmandverksamheten som exempel på segregering av verksamhet, som på sikt späder på en vikande konfirmandfrekvens.

Utskottet menar att motionens intention är både lovvärd och eftersträfvansvärd, men är inte möjlig att genomföra utifrån församlingarnas olika förutsättningar. För viss ungdomsverksamhet, såsom Taizé-resor, torde det i de flesta fall varken vara möjligt eller rimligt att inte ha en delfinansiering genom avgifter. I andra fall, till

exempel i barn- och ungdomsverksamhet där även icke-medlemmars barn deltar eller där verksamheten är inriktad mot diakonala familjeinsatser, kan det däremot anses självklart att inga avgifter ska tas ut. Verksamheten måste därför belysas från fall till fall och ett generellt förhållningssätt kan därmed i nuläget inte anses lämpligt.

På många håll finns möjlighet att genom diakonala insatser, donationsfonder och liknande, lämna bidrag till deltagande i församlingens verksamhet.

Utskottet vill i övrigt framhålla att man på många håll arbetar aktivt med att utveckla konfirmandundervisningen och når goda resultat med ökat konfirmanddeltagande utan att i övrigt förändra kostnadsbilden för den enskildes deltagande i verksamheten.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:9

Svenska kyrkans miljöansvar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:52, som föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att uppmana församlingar, stift och beslut på den nationella nivån att följa upp biskopsbrevet om klimatet i praktisk handling.

Eftersom klimatomställningen är en central samhällsfråga med teologisk och etisk bäring ser utskottet mycket positivt på detta initiativ från biskoparnas sida. Mot bakgrund av att biskopsbrev intar en särställning med egen bärkraft inom Svenska kyrkan förutsätter utskottet att alla organisatoriska delar inom Svenska kyrkan tar till sig även här aktuella biskopsbrev och dess uppmaningar till handling i den dagliga verksamheten.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:52.

Motionens förslag

Motion 2014:52 av Ulla Rickardsson, Svenska kyrkans miljöansvar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana församlingar, pastorat, stift och beslut på nationella nivån att följa upp biskopsbrevet om klimatet i praktiskt handlande.

Bakgrund

Ett biskopsbrev om klimatet

I maj 2014 lanserades *Ett biskopsbrev om klimatet*. I brevet uppmanar Svenska kyrkans biskopar alla delar av samhället att bidra till en skyndsam klimatomställning.

Svenska kyrkans församlingar, stift och nationella nivå får följande uppmaningar i biskopsbrevet:

- ♦ Vi lever av Guds nåd och försoning är möjlig. Låt församlingens gudstjänst, bön, samtal och sång vara klara uttryck för det hopp som ger kraft och engagemang för hela skapelsens framtid.
- ♦ Studera särskilt de bibeltexter som handlar om vår plats och vårt ansvar i skapelsen, om rättvisa och rättfärdighet. Uppmuntra varandra till att lära er mer om klimatkrisen och om hur den världsvida kyrkan söker möta den.

- ◆ Genomför gemensamma aktiviteter till stöd och inspiration för människor som vill arbeta för en hållbar och rättvis livsstil.
- ◆ Använd de redskap som finns för att stödja församlingars klimat- och miljöarbete, exempelvis möjligheten till Miljödiplomering.
- ◆ Sätt ambitiösa mål för energibesparingar i Svenska kyrkans byggnader och för användning av förnybar energi.
- ◆ Låt förvaltningen av kyrkans ekonomiska tillgångar – aktier, skog och mark – synliggöra hur en teologiskt reflekterad syn på skapelsen bidrar till att minska klimatpåverkan och påskyndar klimatomställningen

Tidigare behandling av klimat- och miljöfrågor i kyrkomötet

Ett stort antal motioner som berör klimat och miljö har behandlats i tidigare kyrkomöten, bland annat de som redovisas i det följande.

I motion 2008:81 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att finna former för att främja solenergi i kyrkobyggnader och möjliggöra solceller på kyrktak. Motionen behandlades av Ekonomi- och egendomsutskottet i betänkande EE 2012:2. Utskottet föreslog, med följande motivering, att motionen skulle bifallas:

Utskottet finner det angeläget att Svenska kyrkan fortsätter att agera konsekvent och kraftfullt för att miljöanpassad teknik ska kunna användas i större utsträckning som energikälla också på byggnader som omfattas av antikvariska restriktioner. I detta avseende är det naturligt att särskilt uppmärksamma solenergin. Med dess höga miljövärde är den en stor tillgång för församlingar som för sina kyrkobyggnader söker framtidsinriktade lösningar för sitt energibehov ... Utskottet understryker slutligen betydelsen av att Kyrkomötet uttalar sig i denna fråga så att det klart framgår att den har förankring i Svenska kyrkan på högsta nivå.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2009:3 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana stiftens att övergå till kontinuitetsskogsbruk och att kyrkostyrelsen skulle anslå medel för utbildning i kontinuitetsskogsbruk och trädmarkering. Motionen behandlades av Ekonomi- och egendomsutskottet EE 2009:2. Utskottet föreslog med följande motivering att motionen skulle avslås:

Utskottet har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftens. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2010:23 föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och anpassa mötestiderna så att resor med flyg kan undvikas av klimatskäl. Motionen behandlades av Kyrkolivsutskottet KI 2010:18, som förordade med följande motivering att motionen skulle avslås:

Med anledning av att det redan finns en resepolicy där klimatbelastningen har vägts in och ett projekt pågår på kyrkokansliet för att bland

annat beakta tänkbare åtgärder för att minska den nationella nivåns klimatbelastning ytterligare, föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I motion 2011:30 föreslog motionären att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till en nationell idébank samla de idéer och erfarenheter av energi- och miljöförbättrande åtgärder för Svenska kyrkans kyrkobyggnader och andra fastigheter som finns i stift, pastorat och församlingar samt i föreningar med anknytning till Svenska kyrkan. Motionen behandlades av Ekonomi- och egendomsutskottet EE 2011:5. Utskottet föreslog med följande motivering att motionen skulle avslås:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att idéer och erfarenheter av energi- och miljöförbättrande åtgärder för Svenska kyrkans kyrkobyggnader och andra fastigheter tas tillvara. Utskottet konstaterar att mycket redan gjorts och ytterligare är på gång inom detta område. Inte minst stiftet spelar en central roll i detta arbete. De har genom olika typer av projekt byggt upp en värdefull kompetens och erfarenheter som man kan dela med sig av ... Utskottet anser att det pågående arbetet i olika nätverk är väl så bra som en idébank för att uppnå det som motionären efterfrågar.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I samma betänkande EE 2011:5 behandlade Ekonomi- och egendomsutskottet motion 2011:31. I den föreslog motionären att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i motionens anda verka för att Svenska kyrkan i möjligaste mån har en gemensam syn på vilka energislag som är etiskt försvarbara. Vidare att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om lokalisering av stora vindkraftverk på kyrkans mark och vilka regler som ska krävas utifrån etiska utgångspunkter.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog med följande motivering att motionen skulle avslås:

I boken *Handbok i hållbar energianvändning för kyrkan*, som kyrkostyrelsen varit med om att ta fram, ligger fokus mycket konkret på hur Svenska kyrkan på alla nivåer kan och bör ta sitt ansvar för att hejda den globala uppvärmningen. I boken finns både teologiska reflektioner och strategier samt förslag på hur det rent konkret går till att effektivisera energianvändningen. Handboken anser utskottet ger tillräcklig vägledning för egendomsförvaltningen när stift, samfälligheter och församlingar ska ta ställning till vilka energislag som är etiskt försvarbara ... När det är aktuellt för Svenska kyrkan att direkt eller indirekt delta i vindkraftsprojekt förutsätter utskottet att det bl.a. tas hänsyn till kulturlandskap och kulturbyggnader och att man för en dialog med berörda intressenter. För detta krävs en lokal kännedom. Därför är det olämpligt med en central lösning på vilka regler som ska gälla.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2014:52.

Som framgår i bakgrundstexten uppmannas i biskopsbrevet församlingar, pastorat, stift och den nationella nivån att på olika sätt bidra till en skyndsam klimatomställning. Eftersom klimatomställningen är en central samhällsfråga med teologisk och etisk bäring ser utskottet mycket positivt på detta initiativ från biskoparnas sida. Utskottet konstaterar att biskopsbrev har en särställning med egen bärkraft inom Svenska kyrkan. Utskottet förutsätter att alla organisatoriska delar inom Svenska kyrkan också tar till sig här aktuella biskopsbrev och dess uppmaningar till handling i den dagliga verksamheten.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson och Carl-Henrik Henriz.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Intentionerna i motionen handlar om Svenska kyrkans ansvar att minska klimatpåverkan och påskynda klimatomställningen i praktiskt handlande. En önskan om att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att uppmanna församlingar, pastorat, stift och beslut på nationell nivå att börja med klimatomställningen i praktiskt handlande. Tyvärr nämns biskopsbrevet i motionens att-sats vilket gör att utskottet fokuserar på hur man ska förhålla sig till detta faktum att biskopsbrevet nämns. Detta medför ett avslagsyrkande som enligt mig inte baseras på sakfrågan.

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2014:52.

Heléne Lundström

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:10

Kyrkoantikvarisk ersättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör den kyrkoantikvariska ersättningen. Motion 2014:73 föreslår att kyrkostyrelsen ska verka för en höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen för att göra kyrkorna tillgängliga för funktionsnedsatta. Utskottet menar att kyrkostyrelsen inte kan verka för en höjning av ersättningsnivån för arbeten som avser just tillgänglighet, då det inte är åtgärden som sådan utan de kulturhistoriska merkostnaderna som är avgörande för nivån. Samtidigt konstaterar utskottet att stiftens kan lämna kyrkobyggnadsbidrag till att handikappanpassa kyrkobyggnader. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Motion 2014:86 föreslår att kyrkostyrelsen till 2015 års kyrkomöte ska redovisa strategier för hantering av kyrkoantikvarisk ersättning till övertaliga kyrkor. Utskottet föreslår att motionen ska avslås eftersom frågan om övertalighet behandlas inom den pågående utredningen om svenska kyrkans fastighetshantering och utjämnings-system samt då det pågår ett arbete inom kyrkokansliet med att ta fram en handledning för översyn av användningen och beståndet av kyrkobyggnader.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:73.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:86.

Motionernas förslag

Motion 2014:73 av Peder Fohlin, Kyrkoantikvarisk ersättning för att öka tillgängligheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för en höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen för att göra våra kyrkor tillgängliga för funktionsnedsatta.

Motion 2014:86 av Gunvor Torstensson och Per Lindberg, Kyrkoantikvarisk ersättning till övertaliga kyrkor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte 2015 redovisa strategier för hantering av kyrkoantikvarisk ersättning till övertaliga kyrkor.

Bakgrund

Den kyrkoantikvariska ersättningen är statens kompensation för det ansvar Svenska kyrkan tar för de kyrkliga kulturminnena genom bestämmelserna i kulturmiljölagen (1988:950). Rätten till ersättning regleras i 4 kap. 16 § i kulturmiljölagen där det framgår att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Detaljerade villkor för fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen utarbetas av Svenska kyrkan i samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Kyrkostyrelsen fastställer villkoren. Enligt gällande villkor, antagna av kyrkostyrelsen 2012-09-24 och reviderade 2013-03-05, och den handbok som åtföljer villkoren är målet att ersättningen ska användas så att förvaltningen sker långsiktigt hållbart med största möjliga nytta för de kulturvärden det kyrkliga kulturarvet omfattar.

Tilldelningen av ersättning är avhängig de merkostnader som uppkommer på grund av de kulturhistoriska hänsyn som måste tas i enlighet med kulturmiljölagens bestämmelser. Hänsyn får dock inte tas till församlingens ekonomi eller verksamhet. Nivån på ersättningen beror på åtgärdens art, vilket regleras i villkoren, handboken och i de bedömningskriterier som kyrkokansliet delgett stiftet.

Tillgänglighet för funktionsnedsatta

Av punkten 8 i villkoren framgår att kyrkoantikvarisk ersättning beviljas för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med arbete för ökad tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Enligt villkoren avses med sådana kostnader vanligen särskilda materialval och särskild utformning som motiveras av kulturhistoriska hänsyn. Av handboken som åtföljer villkoren framgår mer specifikt att ersättningen kan ges till kostnader som uppstår som en följd av de villkor som länsstyrelsen anger i sitt tillståndsbeslut. Av de rekommendationer för ersättningsnivåer som kyrkokansliet har utformat framgår att ersättning kan utgå till kulturhistoriskt motiverade kostnader för så kallade anpassade lösningar för tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet. Kostnader förknippade med bestämmelserna i Plan- och bygglagen om enkelt avhjälpta hinder är normalt inte berättigade till ersättning. Det är inte åtgärden i sig att öka tillgängligheten som beviljas kyrkoantikvarisk ersättning, utan de merkostnader som uppstår på grund av kulturmiljölagens krav på kulturhistoriska hänsyn.

Den normala ersättningsnivån som rekommenderas för fysiska åtgärder eller ”anpassade lösningar” är 33 procent av kostnaderna, men beroende på åtgärdens art varierar ersättningen mellan 10 och 50 procent av totalkostnaden.

För åtgärder på kyrkor kan församlingarna och pastoraten förutom kyrkoantikvarisk ersättning även erhålla s.k. kyrkobyggnadsbidrag från stiftet.

Övertaliga kyrkor

Punkten 5 i villkoren behandlar ersättning av driftskostnader, där det framgår att ersättning kan ges till objekt utan användning i församlingens ordinarie verksamhet. Av handboken framgår att detta ”avser drift av objekt helt utan inomkyrklig användning som endast bevaras av kulturhistoriska skäl och där kostnaderna är en följd av länsstyrelsernas tillsynsarbete. Det kan exempelvis röra sig om byggnader som tagits ur bruk och där rivning inte är ett realistiskt alternativ med hänsyn till miljöns

kulturhistoriska värden. Svenska kyrkan har i överenskommelsen med staten åtagit sig att tillgängligheten för de kyrkliga kulturminnena inte ska minska vilket innebär att även ett bevarande av enbart kulturhistoriska skäl är ett kyrkligt ansvar”.

Enligt nuvarande regelverk kan alltså ersättning utgå även för driftskostnader till övertaliga kyrkor. För kyrkor som är i bruk ersätts däremot inte driftskostnader. Anledningen till att kyrkor, som inte används i den kyrkliga verksamheten, kan erhålla kyrkoantikvarisk ersättning för driftskostnader är att ersättningen ska gå till bevarandet av kulturvärdena och att det endast är kulturhistoriska hänsyn enligt kulturmiljölagen som motiverar ett bevarande av dessa kyrkor.

Kyrkokansliet har uppmärksammat församlingarnas och pastoratens ökande behov av att se över användningen och beståndet av kyrkobyggnader. Till hjälp för värderings- och prioriteringsarbetet utarbetar kyrkokansliet en *Handledning för identifiering och förvaltning av kyrkliga kulturvärden*. Denna utprovas nu i flera stift i samband med att det görs en översyn av användningen och antalet kyrkor i vissa enheter. Handledningen beräknas vara färdigställd och till allmän spridning i början av år 2015.

Det kan också noteras att övertaliga kyrkor även berörs av den pågående *utredningen om Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämnningssystem*. Utredningen ska vara klar i april månad 2015.

Utskottets överväganden

Motion 2014:73

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:73.

Av villkoren för fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen framgår att ersättning beviljas för kulturhistoriskt motiverade merkostnader i samband med arbete för ökad tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Enligt villkoren avses med kulturhistoriskt motiverade merkostnader vanligen kostnader för särskilda materialval eller särskild utformning som motiveras av kulturhistoriska hänsyn och som kommer till uttryck i länsstyrelsernas tillståndsbeslut. Det är inte åtgärden i sig att öka tillgängligheten som beviljas kyrkoantikvarisk ersättning, utan de merkostnader som uppstår på grund av kulturmiljölagens krav på kulturhistoriska hänsyn. Ersättningsnivåerna varierar och är beroende av hur stora kulturhistoriska merkostnader som uppstår i samband med en åtgärd. Utskottet anser att kyrkostyrelsen inte kan påverka ersättningsnivåerna för arbeten som avser just tillgänglighet, då det inte är åtgärden som sådan utan storleken på de kulturhistoriska merkostnaderna som är avgörande för ersättningsnivån.

Utskottet vill i sammanhanget påminna om att stiftet har kyrkobyggnadsbidrag att fördela bland församlingar och pastorat till arbeten på kyrkobyggnader. Som utskottet har erfarit har vissa stift beviljat kyrkobyggnadsbidrag och därmed möjliggjort särskilda satsningar för att handikappanpassa kyrkolokaler.

Mot bakgrund av vad som ovan sagts föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2014:86

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:86.

Utskottet har erfarit att det pågår ett arbete inom kyrkokansliet med att utarbeta en handledning som ska vara till hjälp när församlingar och pastorat ser över användningen och beståndet av kyrkobyggnader. Vidare behandlar den pågående utredningen

om Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem det framtida ansvaret för vård och underhåll av kyrkobyggnaderna och hur detta ansvar lämpligen bör fördelas mellan stift och församlingar. I denna utredning ingår även frågan om kyrkor som är övertaliga och som inte används i församlingarnas verksamhet. Utredningen ska vara klar i april månad 2015.

Då frågan med övertaliga kyrkor behandlas inom den pågående utredningen och då det pågår ett arbete inom kyrkokansliet som berör dessa frågor föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson och Carl-Henrik Henriz.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:11

Nå ut med evangeliet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:76 som föreslår att kyrkostyrelsen ska utarbeta riktlinjer för hur högtalare utanför kyrkor kan användas för att sprida evangeliet. Utskottet menar att det är den enskilda församlingen som har att ta ställning till om gudstjänster ska sändas via högtalare utanför kyrkorna och att det inte går att upprätta generella riktlinjer som skulle kunna tillämpas på alla kyrkor och i alla församlingar. Motionen ska därför avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:76.

Motionens förslag

Motion 2014:76 av Bertil Olsson, Nå ut med evangeliet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för hur högtalare utanför kyrkor kan användas för att sprida evangeliet.

Bakgrund

Enligt 2 kap. 1 § i kyrkoordningen är församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Om församlingarna ska sända sina gudstjänster via högtalare utanför kyrkorna, och om kyrkostyrelsen ska utarbeta riktlinjer för användningen av sådana högtalare, krävs förutom teologiska och pastorala överväganden att hänsyn tas till de lagar och förordningar som reglerar kyrkobyggnader samt musik och andra ljud på offentliga platser.

Enligt 4 kap. 3 § i kulturmiljölagen (1988:950) får inte kyrkobyggnader som är uppförda och kyrktomter som har tillkommit före utgången av år 1939 på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen. För de 2 950 kyrkor som omfattas av lagens tillståndsplikt måste ansökan om tillstånd begäras hos länsstyrelsen för bl.a. ingrepp eller ändringar i kyrkobyggnadernas exteriör. Även uppförande eller ändring av byggnader eller fasta anordningar på kyrktomter kräver tillstånd av länsstyrelsen.

Högtalaranordningar på eller bredvid kyrkobyggnader berörs inte bara av reglerna i kulturmiljölagen. Även i miljöbalken och i plan- och bygglagen (2010:900) samt i de allmänna råd om höga ljudnivåer som Socialstyrelsen har gett ut finns bestämmelser som reglerar exteriöra högtalaranordningar. Vidare har miljönämnderna beslutat om lokala anvisningar för musikljud utomhus. Tillstånd till musik utomhus provas av polismyndigheten.

På kyrkogårdarna ska enligt begravningslagen (1990:1144) även särskilda gravplatser tillhandahållas för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Vidare framgår av lagen att en begravningsplats ska hållas i ordnat och värdigt skick och den helgd som tillkommer de dödas vilorum ska alltid helgas.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:76.

Med hänsyn till kulturmiljölagens skyddsregler för de kyrkliga kulturminnena och till olika lokala anvisningar för musik och andra ljud utomhus är utskottet av den uppfattningen att det inte går att utfärda generella riktlinjer som skulle kunna tillämpas på alla kyrkobyggnader och inom alla församlingar. Utskottet ifrågasätter även lämpligheten i att via högtalare sända gudstjänster, då många kyrkor ligger på eller i anslutning till kyrkogårdarna där det även finns gravplatser för dem som inte tillhör något eller andra trossamfund. Samtidigt gör utskottet den reflektionen att tystnaden och friden på våra kyrkogårdar är något som vi bör värna. Om gudstjänstfirandet i de enskilda församlingarna ska ske genom att gudstjänsterna även sänds via högtalare som finns uppmonterade på eller vid kyrkobyggnaden bör därför avgöras av den enskilda församlingen.

Utskottet anser mot denna bakgrund att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Linn Berglin, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Magnus Ek, Rutger Gram och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Magnus Nilsson, Marie Johansson, Titti Ådén, Leif Grip, Linda Isberg, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Åke Löfstrand, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Dan Kareliusson, Carl-Henrik Henriz och Marie-Helena Fjällås.

Biskop Hans-Erik Nordin har deltagit i utskottets överläggningar.